

**Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №64
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«03-05» тамызға 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «02» тамыз күні 20 сағаттан «05» тамыз күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 02.08.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Саханова А.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «03» тамызға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Тауда өткінші жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 13-18 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-8,0 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 23-28 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 23-28 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 22-27 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 18-23 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 26-31 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 26-31 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 24-29 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 27-32 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жел солтүстік-шығыстан, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 20-25, күндіз қатты ыстық 35-40 градус.
Сауыр	Күндіз жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, кей жерлерде 10, күндіз 28-33, кей жерлерде 18-23 градус жылы.
Тарбағатай	Күндіз жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ, дауыл күтіледі. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23 градус жылы, күндіз 30-35, кей жерлерде 38 градус қатты ыстық.
Қазақстандық Алтай	Күндіз жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ, дауыл күтіледі. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, кей жерлерде 12 градус жылы, күндіз 30-35 градус қатты ыстық, кей жерлерде 26 градус жылы.

2023 жылғы "04-05" тамызға арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 04-05 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 21-26 градус жылы.

Жетісу: 04-05 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 25-30 градус жылы.

Жамбыл: 04-05 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 27-32 градус жылы.

Түркістан: 05 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 25-30 градус жылы.

Маңғыстау: жауын-шашынсыз. Ауа температурасы түнде 23-28, күндіз 37-42 градус жылы.

Абай: 04 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-5 мм), найзағай, 05 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 30-35 градус жылы, 05 тамызда 23-28 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 04 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-14 мм), найзағай, 05 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай. Ауа температурасы 04 тамызда түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы, 05 тамызда түнде 7-12, күндіз 20-25 градус жылы.

2024 жылғы 2 тамыздағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы бақыланды. Сарысай ө. сағасынан төмен – Кіші Алматы ө. және саға – Проходная ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 2 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 7 °С-тан 25 °С оң мән аралығында. 2 тамызда таңғы сағат 5 те нөлдік изотерма 4745 м биіктікте болды.

**2024 ж. "02" тамыздағы
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 01.08	Мин. 01.08	08 сағ. 02.08	Күндіз 01.08	Түнде 02.08	Орт. 01.08	08 сағ. 02.08	Орт. 01.08	Макс. 01.08	08 сағ. 02.08		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	17.6	7.0			1.5							
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			11.0			274	268				-1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			16.0			577	575				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	25.6	18.9										
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			19.0			288	286	4.26	4.73	4.01	+2	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			22.0		0.3	123	119				-1	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			22.0			49	49	0.12	0.12	0.12	0	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			20.0			196	195	3.30	3.48	3.13	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			23.0			251	250				-1	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			14.0			327	322	6.93	9.13	4.72	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			20.0			280	280				0	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			17.0			97	97				0	1
13	Проходная	саға ГБ	1422			22.0			290	289	4.30	4.68	4.10	+1	*
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			23.0			214	214	1.19	1.19	1.19	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			23.0			314	312	12.3	12.4	11.8	-1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			25.0			132	129	15.9	17.4	14.3	0	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			21.0			232	231				-2	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			24.0			226	216				-1	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдін солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	22.2	14.4				536	553				+22	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ*													
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				17.0			244	244	13.8	13.8	13.8	0	*
22	Мерке	Улбутуй қыс. ГБ							132	133	0.86	0.92	0.89	-1	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«03-05» тамызға 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4745 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы төмендеуде, бірақ бұрынғыдай жоғары. 3 тамызда тауда өткінші жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 4, 5 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгеі Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 3 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-8,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 4, 5 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 3 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 4, 5 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 3 тамызда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 4, 5 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 3 тамызда күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 4, 5 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 3, 4 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 5 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	3 тамызда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 4, 5 тамызда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	3 тамызда күндіз жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ, дауыл күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 4 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 5 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Жалпы маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 3 тамызда күндіз жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 4 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 5 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.

	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 2000 м жоғары орналасқан. Қар жамылғысы мен мұздықтардың еруі жоғары. 3 тамызда күндіз жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ, дауыл күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 4 тамызда кей уақыттарда жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 5 тамызда жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
--	---------------------------	--

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері	Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі	Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік	Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру
	Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері	Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі	Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік	Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру
	Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы	Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы	Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.